

ASPECTE TEORETICO-CONCEPTUALE CU PRIVIRE LA INTITULAREA DOMENIULUI JURIDIC PREOCUPAT DE PROTECȚIA FACTORILOR DE MEDIU

Andrian CREȚU

Doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: andrian.cretu@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8144-5233>

Cunoașterea cu precizie a sferei de cuprindere ce aparține unui domeniu sau ramuri de drept este o condiție indispensabilă evoluției oricărei ramuri din sistemul dreptului. Este și cazul dreptului mediului. În pofida diferitelor dezbateri asupra denumirii corecte a ramurii preocupate de protecția factorilor de mediu, lansate în spațiul doctrinar încă din momentul apariției sale, astăzi tot mai mulți specialiști dedicați domeniului utilizează sintagma „dreptul mediului” atunci când se referă la relațiile juridice constituite cu ocazia protecției juridice a mediului, dezvoltării, conservării și folosirii raționale a tuturor componentelor de mediu, inclusiv și cele antropice. Cu toate acestea, actualmente mai există unele controverse în privința certitudinii segmentului juridic de preocupare a ramurii de drept a mediului, fiind adesea confundat cu cel al științei ecologia, suprapus chiar la nivel de abordare științifică și didactică. Din respectivul considerent, am decis ca prin studiului de față să punem capăt discuțiilor ce complică și mai mult lucrurile, încercând a arăta că ecologia și mediul, respectiv, dreptul mediului sunt domenii distincte, deși foarte apropiate, corelate și coexistente în sistemul dreptului.

Cuvinte-cheie: mediu, ecologie, factori de mediu, componente antropice, geologie, biologie.

THEORETICAL-CONCEPTUAL ASPECTS REGARDING THE ENTITLEMENT OF THE LEGAL FIELD CONCERNED BY THE PROTECTION OF ENVIRONMENTAL FACTORS

Accurate knowledge of the scope of a field or branches of law is an indispensable condition for the evolution of any branch of the legal system. This is also the case with environmental law. Despite the various debates on the correct name of the branch concerned with the protection of environmental factors, launched in the doctrinal space since its inception, today more and more specialists in the field use the phrase “environmental law” when referring to legal relations established during protection environmental protection, development, conservation and rational use of all environmental components, including anthropogenic ones. However, there is currently some controversy regarding the certainty of the legal segment of concern for the field of environmental law, often being confused with that of ecology science, superimposed even at the level of scientific and didactic approach. For this reason, we decided to end the discussions that further complicate matters, trying to show that ecology and the environment, respectively, environmental law are distinct areas, although very close, correlated and coexisting in the legal system.

Keywords: environment, ecology, environmental factors, anthropogenic components, geology, biology.

ASPECTS THÉORIQUE-CONCEPTUELS CONCERNANT LE DROIT DU DOMAINE JURIDIQUE LIÉ À LA PROTECTION DES FACTEURS ENVIRONNEMENTAUX

La connaissance précise de l'étendue d'un domaine ou de branches du droit est une condition indispensable à l'évolution de toute branche du système juridique. C'est également le cas du droit de l'environnement. Malgré les di-

vers débats sur le nom correct de la branche concernée par la protection des facteurs environnementaux, lancés dans l'espace doctrinal depuis sa création, aujourd'hui de plus en plus de spécialistes du domaine utilisent l'expression « droit de l'environnement » pour désigner les relations juridiques établies au cours protection de l'environnement protection, développement, conservation et utilisation rationnelle de toutes les composantes de l'environnement, y compris les composantes anthropiques. Cependant, il existe actuellement une certaine controverse quant à la certitude du segment juridique qui concerne le domaine du droit de l'environnement, souvent confondu avec celui de la science de l'écologie, superposé même au niveau de l'approche scientifique et didactique. Pour cette raison, nous avons décidé de mettre fin aux discussions qui compliquent encore les choses, en essayant de montrer que l'écologie et l'environnement, respectivement, le droit de l'environnement sont des domaines distincts, bien que très proches, corrélés et coexistant dans le système juridique.

Mots-clés: environnement, écologie, facteurs environnementaux, composantes anthropiques, géologie, biologie.

ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО ПОЛЯ, СВЯЗАННОГО С ЗАЩИТОЙ ФАКТОРОВ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

Точное знание предметной области или отрасли права является непременным условием развития любой отрасли правовой системы. Это относится и к экологическому законодательству. Несмотря на различные споры о правильном названии отрасли охраны факторов окружающей среды, развернувшиеся в доктринальном пространстве с момента ее возникновения, сегодня все больше специалистов в данной области используют словосочетание «экологическое право» применительно к правоотношениям, сложившимся в период охраны окружающей среды, освоения, сохранения и рационального использования всех компонентов окружающей среды, в том числе антропогенных. Однако, в настоящее время существуют некоторые разногласия по поводу определенности юридического сегмента заботы области экологического права, часто смешиваемого с экологической наукой, накладываемым даже на уровень научно-дидактического подхода. По этой причине, мы решили завершить дискуссию, еще более усложняющую дело, постаравшись показать, что экология и окружающая среда, соответственно, природоохранное право являются отдельными областями, хотя и очень близкими, соотносимыми и сосуществующими в правовой системе.

Ключевые слова: окружающая среда, экология, факторы окружающей среды, антропогенные компоненты, геология, биология.

Introducere

Protecția și dezvoltarea factorilor de mediu cu multă vreme în urmă a devenit o necesitate primordială a statelor lumii, fapt care a determinat consacrarea unui domeniu aparte de reglementare a importantei misiuni de a readuce cu orice preț, starea mediului de care s-a bucurat omenirea cu cel puțin o sută de ani în urmă. Cu toate acestea, astăzi constatăm cu tristețe că ne aflăm doar la început de drum în crearea unui cadru legislativ corect și eficient în vederea soluționării problemei ecologice. Aceasta se întâmplă din cauza instinctului progresist cu care a

fost înzestrat omul de-a lungul existenței sale, care adesea se materializează în dorința de a exploata și de a-și atribui tot ce i-a oferit natura, dar și de evoluția continuă a tehnologiilor, iar în consecință și a diversificării surselor de degradare a mediului [4, p. 37].

Inițial, după ce marele biolog german Ernest Haeckel, în anul 1866 descoperă și intitulează fenomenul interacțiunii organismului viu cu mediul său de existență, denumindu-l *ecologie* (de la oikos/oikia - adăpost și logos - știință), s-a crezut că acesta este cel mai potrivit domeniu pe temelia căruia să fie construită știința despre mediu și protecția lui. Însă, mai

târziu s-a ajuns la concluzia că știința ecologiei se preocupă de un domeniu mult mai vast care îmbină elemente ale biologiei, geologiei, geografiei și altor ramuri destinate studiului interacțiunii organismelor vii cu mediul de existență, iar dreptul urma să se preocupe doar de reglementarea juridică a mecanismului de protecție a factorilor de mediu.

De atunci, multe au fost și mai sunt controversele asupra stabilirii ariei de cuprindere a ecologiei, unii considerând că ar trebui să funcționeze distinct de dreptul mediului, iar alții și în prezent susțin că aceste două domenii formează un tot întreg.

De altfel, anume această controversă ne-a și determinat în a recurge la cercetarea mai amănunțită a problematicii, încercând a găsi soluția cea mai potrivită pentru aceste domenii, stabilit locul și rolul fiecăreia în cadrul științei despre mediu și procesele ecologice ce îl formează.

Scopul articolului se axează pe idea și necesitatea clarificării interdependenței și distincției între domeniile mediu și ecologie cu stabilirea sferei de cuprindere a fiecărui domeniu în parte, începând de la definirea termenilor și terminând cu identificarea trăsăturilor fiecăruia în parte, atât la nivel teoretic, cât și la cel aplicativ.

Metodele și materiale utilizate în cadrul lucrării de față sunt din cele mai diverse, în special metodele cele mai eficiente în materia cercetării juridice, dintre care arătăm: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda aplicativă, metoda sistemică, metoda istorică, metoda comparativă, precum și metoda empirică.

Rezultate obținute și discuții

Pentru o mai bună sistematizare a informației în cadrul studiului realizat, am considerat de cuviință a diviza întreaga cercetare în două mari compartimente. Unul se va referi la conceptul de mediu, iar cel de-al doilea la ecologie, venind cu precizări pentru fiecare, discuții și analize multidimensionale.

Conceptul de mediu/drept al mediului

Problematika mediului „înconjurător” – subiect aparent facil de dezbătut și „generos în oferte” de exprimare spontană, dar nu întotdeauna foarte documentată – este, în realitate, unul complex (datorită inter și multidisciplinarității sale) și deosebit de delicat.

Cuvântul „mediu” exprimă și acoperă o noțiune globală, utilizată în toate domeniile de activitate, inclusiv în ramurile științei care se ocupă, direct sau indirect, de protecția factorilor de mediu naturali și artificiali [6, p. 6].

Astfel, prin mediu înțelegem ansamblul condițiilor și elementelor naturale ale Terrei: apa, aerul, solul și subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului [3].

Astfel definit, conceptul evidențiază o dinamică aparte, exprimând tendința generală de includere în compunerea sa atât a elementelor naturale, cât și a celor create de om. Având în vedere poziția centrală pe care o ocupă omul în mediu, și luând în considerare interesele sale firești de a trăi într-un ambient sănătos, despre noțiunea de mediu nu se poate vorbi decât cu referire la om care, ca viețuitoare, face parte din mediul natural [6, p. 6].

Din analiza definiției de mai sus, autoarea Minea E-M. realizează că noțiunea cuprinde atât mediul natural – natura în forma sa originală, cu părțile ei vizibile și invizibile, reprezentând condiția existenței tuturor viețuitoarelor (terenurile de orice fel, subsolul oricăror terenuri, apele subterane și de suprafață, pădurile, aerul, flora și fauna terestră și acvatică etc.) – cât și mediul artificial, cel creat de mâna și mintea omului, adică bunurile care există datorită activității

umane și care reprezintă condițiile materiale ale vieții [6, p. 7].

Aceeași autoare, consideră că potrivit definiției mediului, structura sa presupune existența și permanenta interrelaționare a elementelor lui vii și nevii, legătură determinată de particularitățile fiecăreia dintre aceste grupări. De altfel, ca și în alte domenii, abordarea de o manieră sistematică a mediului este una care permite sublinierea legăturilor strânse ale elementelor componente ale acestuia – sub aspect numeric și sub cel al calității și semnificației lor la nivelul „întregului”

Potrivit acestei modalități de a privi lucrurile, evident, sistemul este perceput ca însemnând mai mult decât o simplă însumare a componentelor sale, avându-se în vedere că „rețeaua” pe care ele o formează este în permanentă modificare, marcată de dinamica schimbării relaționărilor elementelor – între ele, precum și a influenței exercitate de factorii exteriori sistemului (respectiv a celor cosmici). Sistemul este unul deschis, în cadrul lui apărând și dispărând elemente, vii sau nevii, fapt care determină o permanentă reconfigurare a spațialității.

Deși este destul de clar ce ar însemna mediu, intitularea domeniului dat a cunoscut multe varietăți de-al lungul timpului. Unii îl numesc „mediul înconjurător”, alții „mediul natural”, o a treia categorie îl numesc și astăzi „mediul ambiant”.

Până a trece la indicarea diferenței dintre toate aceste noțiuni, ținem să apreciem că suntem adepții titlaturii de „drept al mediului”.

De ce mediu/drept al mediului și nu mediul înconjurător?

În același sens, s-a apreciat, de către unii autori [7, p. 617], că expresia „mediu înconjurător” este pleonastică, întrucât cuvântul „mediu” înseamnă „natura înconjurătoare” alcătuită din totalitatea factorilor externi în care se află ființele și lucrurile”.

În opoziție, alți specialiști au opinat că formula amintită este cea corectă, întrucât termenul „mediu”

are accepțiuni multiple: unele foarte restrânse, cum ar fi „mediu de cultură”, în sens de soluție folosită în laboratoare pentru culturi biologice, iar altele mai largi, de context social, de cadru de dezvoltare a omului (se spune, de exemplu, că cineva provine dintr-un mediu de intelectuali). Mediul, în sensul fizicii, reprezintă substratul material al fenomenelor fizice (mediul lichid, cel gazos, cel solid); în sens medical, referirea se face la mediul intern al corpului omenesc; există, de asemenea, accepțiunea de mediu geografic, care vizează cadrul natural în interiorul căruia se desfășoară viața societății omenești etc. Sensul care ne interesează aici este cel de totalitate a factorilor exteriori organismului uman – și care îi include pe cei geografici neînsuflețiți (atmosfera, hidrosfera, relieful) – dar și celelalte ființe (biosfera).

Noi considerăm, așa cum și alți specialiști ai domeniului [6, p. 6] că acest ultim concept arătat este unul strict antropocentric, fapt evidențiat și de sintagma „mediu înconjurător”, care desemnează tot ceea ce ne înconjoară pe noi, oamenii. Mai mult, denumire greșită prin utilizarea unui pleonasm este rezultatul intitulării incorecte chiar a legii care reglementează domeniul. Or, utilizarea denumirii de „Dreptul mediului înconjurător” reprezintă o greșeală expresivă, dat fiind că mediul reprezintă în sine totalitatea de condiții și factori care ne înconjoară, fără a fi necesar să mai menționăm că este și înconjurător. De asemenea, urmează să mai arătăm că acest termen este preluat și ca urmare a calchierii termenului utilizat în limba rusă „окружающая среда” [5, p. 19].

Chestiunea mediului ambiant este identică cu cea a mediului înconjurător, deoarece ambianța omului presupune absolut toate împrejurările și procesele ce se petrec în jurul lui și în centrul cărora există ca ființă vie.

De ce mediu/drept al mediului și nu dreptul protecției naturii?

Atunci când ne referim la protecția naturii, în primul rând îngustăm domeniul de reglementare doar

la componentele naturale (biotice și abiotice), fiind excluse astfel componenta antropică. Însă, omul înconjurat de mediul construit, artificial, de asemenea constituie o latură a protecției deopotrivă cu factorii naturali, totul funcționează legat, dependent de tot ce se întâmplă în natură.

În al doilea rând, sintagma se reduce doar la protecție, pe când menirea dreptului mediului este de a reglementa și conservarea factorilor de mediu, dezvoltarea lor durabilă, dar și folosirea rațională. denumirea reflectă doar parțial domeniul reglementat de ramură.

Astfel, denumirea „Dreptul protecției naturii” este una care de fapt se referă limitativ la domeniul ramurii și doar cu referire la reglementările legate de protecția componentelor abiotice și biotice ale mediului, fără ca să fie cuprinse cele de proveniență umană – componentele antropogene. Utilizarea unei asemenea denumiri ar exclude posibilitatea ca reglementările privind folosirea și protecția componentelor antropogene ale mediului să formeze domeniul de reglementare a acestei ramuri de drept [5, p. 19].

De ce mediu/drept al mediului și nu ecologia?

Înainte de a arăta de ce nu suntem de acord cu intitularea domeniului cu sintagma drept ecologic, este necesar să clarificăm conceptul de ecologie și evoluția sa.

Deși foarte apropiată și strâns legată de domeniul protecției mediului, ecologia conține în sine un altă latură de abordare, mai largă decât mediul în condițiile în care aceasta studiază interacțiunea organismelor vii c mediul lor de existență, chestiune ce implică și aspecte legate de biologie, geologie, geografie etc., în timp ce dreptul mediului se preocupă doar de protecția juridică a componentelor de mediu în forma lor statică, nu ca procese. Prin urmare, pentru ecologie contează lanțul de sisteme în care intră materia vie împreună cu materia nevie din mediul natural, aceste sisteme cuprinzând, în ordi-

nea complexității lor, populația, biocenoza, ecosistemul și biosfera în întregul ei ansamblu natural [8, p. 5-14].

De fapt, viziunea noastră coincide cu a multor autor, dintre care cităm pe cea a remarcabilei autoare Elena-Maria Minea. Într-o lucrare [6, p. 8] a sa, aceasta susține că protecția mediului trebuie abordată în strânsă legătură cu ecologia, care are ca obiect de studiu relațiile de interacțiune dintre materia vie și mediu, dintre sistemele alcătuite de plante și animale. Mai concret, ecologia pune în evidență mecanismele intime ale vieții pe Terra, ale proceselor naturale de transformare-conservare de substanță, energie și informație în care se angajează materia vie organizată sub formă de sisteme.

Termenul ecologie a fost creat în anul 1866 de către zoologul german Ernst Haeckel pentru a desemna o nouă disciplină biologică. Cuvântul provine din limba greacă, de la cuvântul oikos (oikia) – care înseamnă casă sau gospodărie și logos – știință. Luând în considerare acest sens, ecologia ar fi știința gospodăriei din natura vie, a felului cum conviețuiesc plantele și animalele.

Prin ecologie înțelegem ansamblul relațiilor organismelor cu mediul lor, cuprinzând – în sens larg – toate condițiile de existență. Prin sintagma „toate condițiile de existență” ecologia capătă o deschidere foarte largă, făcând trimitere nu numai la raportul obiectiv al organismelor cu mediul, ci și la cel al organismelor între ele, adică la tot ce face posibilă existența ființelor vii.

Această disciplină nu este una biologic statică, un inventar al lumii organice, ci una dinamică, care analizează interacțiunile dintre componentele biosferei.

Astfel, așa cum am mai arătat și în conținutul altei lucrări [5, p. 19] denumirea reflectă un domeniu mai larg de relații în raport cu cele care pot fi reglementate în realitate de ramura dreptului.

Tradițional, denumirile domeniului științei sunt preluate de unele ramuri ale dreptului, având în ve-

dere că au același obiect de studiu și de reglementare. Această situație este specifică pentru „dreptul administrativ”, care a împrumutat denumirea de la știința „administrației”.

În ce privește ramura dreptului mediului, practica unor țări a obișnuit să utilizeze termenul „drept ecologic” prin analogie, pornind de la denumirea științei „ecologia”. Astfel, pornind de la denumirea științei „ecologia”, care inițial a fost identificată drept știință ce are ca obiect de studiu relațiile dintre animale și mediul lor anorganic și organic [11, p. 7], iar odată cu dezvoltarea sa, și „ecologia omului”, care are ca obiect două mari categorii de relații și anume cele care privesc relația „om – mediul său de existență”, precum și relația „mediul uman de existență – om”, utilizarea denumirii „Dreptul ecologic” ar presupune existența posibilității de a reglementa din punct de vedere juridic același spectru de relații care sunt obiectul științei ecologia, dar care în realitate nu pot fi reglementate. Ne referim la categoriile de relații ecologice cum ar fi cele din categoria „mediu – om”, adică cele care privesc influența mediului asupra omului.

În acest sens, ar fi greșit să gândim că am putea reglementa modul sau limitele acțiunii factorilor de mediu asupra omului. O eventuală normă, cum ar fi „sunt interzise ploile în zilele de odihnă”, ipotetic, ar putea să se regăsească într-un act legislativ, însă aceasta va fi inefectivă de la adoptare, deoarece va fi o normă juridică pe care natura „nu o va respecta”. Ca urmare, utilizarea termenului de „dreptul ecologic” în raport cu știința „ecologia” nu este tocmai reușită, fiind necesar utilizarea unui termen mult mai adecvat. În literatura de specialitate, este destul de straniu argumentată poziția în favoarea denumirii de „drept ecologic” în detrimentul denumirii de „dreptul mediului” [17, p. 87].

Argumentele care vin să fundamenteze denumirea de „drept ecologic” în Federația Rusă sunt:

1) cei care propun denumirea de „dreptul mediului” se conduc de experiența țărilor străine, unde sis-

temul dreptului de proprietate asupra terenurilor și a altor resurse naturale este altul decât cel din Federația Rusă;

2) teritoriul Federației Ruse este mai mare, iar diversitatea resurselor naturale este una mai mare ca în alte țări;

3) dreptul mediului cuprinde, pe lângă relațiile ecologice și cele economice, fapt care nu permite identificarea limitelor ramurii de drept. Fără a supune unei analize detaliate aceste argumente, doar vom pune întrebarea, dacă oare dimensiunile teritoriului țării, diversitatea speciilor de plante și animale, precum și regimul dreptului de proprietate asupra resurselor naturale, pot să reprezinte factori determinanți pentru identificarea denumirii corecte a unei ramuri de drept [5, p. 19].

Fiind arătată poziția noastră asupra corectitudinii denumirii, dar odată cu ea, și a domeniului de preocupare, în scopul fundamentării și particularizării conceptului de mediu, respectiv, de drept al mediului, în câteva rânduri e vom expune asupra noțiunii de mediu/drept al mediului, obiectului de studiu, precum și a locului său în sistemul dreptului.

Așadar, doctrina română [6, p. 9] definește mediu – în sens larg – ansamblul forțelor fizice și biotice care influențează o unitate vitală (sistem viu). Astfel conceput, mediul apare ca un sistem infinit care cuprinde atât fenomene fizice obișnuite (ca: vântul, ploaia etc.), cât și forțe majore ale cosmosului, este un sistem cosmo-biologic, o „îmbinare cosmică a tot ceea ce se întâmplă”.

În sursele online [5, p. 19], identificăm o diversitate de noțiuni ce definesc mediul, cum ar fi:

Mediu - ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspecte caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv valorile materiale și spirituale, calitatea vieții și

condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului;

Mediul - totalitatea factorilor fizici, chimici, meteorologici dintr-un loc dat, cu care un organism vine în contact;

Mediu - desemnează suma tuturor lucrurilor și evenimentelor exterioare sistemului studiat. În sens larg, mediul este ansamblul forțelor care acționează asupra unei ființe vii. Astfel conceput, mediul apare ca un sistem infinit, un mediu general.

Într-o altă lucrare, Bogdan Stugren își reevaluează poziția. În demersul său pornește de la definiția dată „mediului vital” de Emil Racoviță (totalitatea înfăptuirilor, fenomenelor și energiilor lumesti ce vin în contact cu o ființă, de care depinde soarta acesteia și a căror acțiune provoacă o reacțiune corespondentă în zisa ființă) și arăta că, deși aparent mediul unui organism vegetal sau animal este un sistem infinit, care cuprinde atât forțe planetare, cât și cosmice conectarea la câmpurile energetice ale Cosmosului și Pământului, nu ne poate duce la concluzia unei interacțiuni, fie mijlocită, fie nemijlocită, a tuturor sistemelor [19].

În ce privește noțiunea de „drept al mediului”, trebuie să recunoaștem că în literatura de specialitate sunt expuse diverse definiții ale ramurii dreptului mediului. Este necesar de menționat că până în momentul de față nu s-a găsit un numitor comun în ce privește definiția acesteia. În fond, diferența constă în identificarea domeniului de reglementare a raporturilor de dreptul mediului. În acest sens, în doctrina românească se face referință la faptul că „Dreptul mediului este acea ramură a sistemului nostru juridic care înmănunchează normele juridice ce reglementează relațiile dintre persoane formate în legătură cu protecția mediului” [9, p. 121].

Așadar, dreptul mediului înconjurător este format dintr-un ansamblu, un complex al normelor juridice care reglementează relațiile ce se stabilesc între oameni privind atitudinea lor față de natură - ca ele-

ment vital și suport al vieții în procesul conservării și dezvoltării în scopuri economice, sociale și culturale a componentelor mediului înconjurător - naturale și artificiale - precum și relațiile legate de protecția lor [10, p. 35].

Într-un final, considerăm că dreptul mediului este ramura sistemului de drept care cuprinde normele juridice care reglementează relațiile dintre persoane în legătură cu folosirea, protecția, conservarea și dezvoltarea componentelor mediului.

Fundamentarea dreptului mediului

După cum susțineam în unele lucrări ale noastre [5, p. 20] de la apariția dreptului mediului ca ramură a dreptului și până în prezent încă mai există discuții în jurul problemei dacă este dreptul mediului o ramură de drept sau aceasta este o „adunătură” de norme juridice din diferite ramuri de drept, iar ca urmare, dreptul mediului poate fi privită doar ca o disciplină juridică. Susținătorii acestei păreri își fundamentează opinia lor pe faptul că de la bun început normele de drept ce protejau natura aparțineau fie dreptului administrativ, fie dreptului civil, fie dreptului penal sau contravențional. Mai mult ca atât, chiar astăzi pentru realizarea scopurilor de protecție a mediului, sunt utilizate instituțiile de răspundere juridică, precum și alte metode juridice ale acestor ramuri de drept. Fără a ne referi la fiecare din aceste argumente în parte, ținem să reiterăm și în conținutul prezentei lucrări că pentru a judeca despre existența unei ramuri de drept distincte, este suficient de a identifica dacă aceasta are un obiect specific de reglementare, dacă în conținutul ramurii de drept există o serie de norme juridice, care prin obiectul lor nu se referă la domeniul altor ramuri ale dreptului, precum și că există instituții de drept specifice numai acestui domeniu.

Așadar, identificând un obiect specific, metode specifice de reglementare, precum și instituții distincte ale dreptului mediului, vom reuși să funda-

mentăm existența ramurii dreptului mediului, precum și particularitățile esențiale ale acesteia.

Obiectul dreptului mediului. Astăzi nu există o unanimitate de opinii în ce privește natura juridică și obiectul de studiu distinct al dreptului mediului. Astfel, după cum menționează autorul român M. Duțu [13, p. 131-132], elementele obiectului de reglementare a dreptului mediului cuprind *protecția mediului, conservarea mediului și ameliorarea calității de mediu*. Aceeași opinie o împărtășesc și alți autori români [12, p. 36], mai ales că însuși textul Legii protecției mediului nr. 137 a României în articolul întâi al Legii, identifică drept obiect de reglementare doar relațiile legate de „protecția” mediului.

Deși nu suntem împotriva considerării relațiilor legate de *protecția* mediului drept relații ce formează obiectul dreptului mediului, totuși, pentru realizarea scopului principal consacrat în articolul 37 al Constituției Republicii Moldova (*dreptul omului la un mediu înconjurător nepriemjdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate*), nu este suficient de a asigura doar protecția mediului, fără ca să se reglementeze o folosință rațională a componentelor de mediu. Asemenea poziție o împărtășesc și majoritatea specialiștilor în materie [9, p. 122-126]. Chiar și articolul 1 al Legii Republicii Moldova privind protecția mediului înconjurător stabilește că relațiile omului și societății cu mediul se reglementează de Constituție, de prezenta lege și de prevederile altor legi și acte legislative ce țin cont de problematica protecției mediului și folosirii raționale a resurselor naturale [2].

Astfel, în dreptul mediului relațiile sociale care apar între persoanele fizice și/sau juridice, privitor la folosirea rațională, conservarea, dezvoltarea și protecția factorilor de mediu, reprezintă obiectul dreptului mediului.

Reieșind din aceasta, putem delimita patru grupe mari de relații sociale ce constituie obiectul de reglementare a dreptului mediului, fiind vorba despre

relații legate de folosirea rațională a componentelor mediului; relații privind conservarea factorilor de mediu; relații privind dezvoltarea factorilor de mediu și; relații privind protecția factorilor de mediu. Totodată, obiectul concret al reglementărilor de dreptul mediului o formează factorii de mediu și anume cei abiotici (apa, aerul, solul, subsolul), biotici (fauna și flora) și antropici, creați prin activitatea umană.

Așadar, totalizând cele expuse mai sus, putem delimita următoarele categorii de relații juridice care formează obiectul dreptului mediului [5, p. 20]:

- Relațiile sociale legate de folosirea rațională a componentelor mediului;
- Relațiile sociale legate de conservarea componentelor mediului;
- Relațiile sociale legate de dezvoltarea componentelor abiotice ale mediului
- Relațiile sociale legate de protecția a componentelor abiotice ale mediului;

În totalitatea lor, aceste relații sociale, care sunt reglementate de norme juridice, formează un obiect distinct prin esența sa, care determină identitatea dreptului mediului ca ramură distinctă a dreptului.

Concluzii

Rezumat la cele analizate servește ideea că mediul, așa cum și ramura de drept care îl reprezintă, constituie un domeniu aparte, distinct de ecologie, ultima fiind o știință ce abordează.

Chestiuni legate de studiul interacțiunii organismelor vii cu mediul lor de existență, ceea ce presupune un domeniu mai larg ce implică științe ale geologiei, biologie, etc. În același timp, dreptul mediului reprezintă o ramură a dreptului preocupată de protecția juridică componentelor de mediu, cu tot ce presupune mecanism distinct de reglementare, de evaluare a prejudiciului, de considerare a conceptului proprietății asupra componentelor de mediu etc.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.
2. Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515-XII din 16.06.1993, Monitorul Parlamentului Nr. 10 din 01.10.1993
3. OUG a Guvernului României, nr.195/2005 privind protecția mediului, publicată în M. Of. nr.1196 din 30 decembrie 2005, aprobată prin Legea nr. 265/2006.
4. ARDELEAN, G. *Aspecte teoretico-aplicative cu privire la eficiența reglementărilor în materia evaluării și reparării prejudiciului ecologic*. Analele Academiei „Ștefan cel Mare”, Ediția XIV-a, nr. 1, Chișinău, 2014, p. 37.
5. TROFIMOV, I., ARDELEAN, G., CREȚU, A. *Dreptul mediului*. Ed. Bons Offices. Chișinău, 2015.
6. MINE, El.-M. *Protecția mediului*. Suport de curs pentru anul I. Cluj-Napoca 2010.
7. Dicționarul Explicativ al Limbii Române, Ediția a II-a, Editura „Univers enciclopedic”, București, 1996.
8. MOHAN, Gh., ARDELEAN, A. *Ecologie și protecția mediului*. Edit. Scaiul, București, 1993.
9. LUPAN, Ernest. *Dreptul mediului*. Partea Generală, București, 1996.
10. MARINESCU, D. *Dreptul mediului înconjurător*. București, 1992.
11. MARINESCU, D. *Dreptul mediului înconjurător*. București, 1996.
12. MARINESCU, D. *Tratat de dreptul mediului*, Ediția 2, București, 2007.
13. DUȚU, M. *Tratat de dreptul mediului*. Ediția 3, București, 2007.
14. GORUNESCU, M. *Infrațiuni contra mediului înconjurător*. București, 2011.
15. LUPAN, E. *Dreptul mediului*. București, 2001.
16. BĂDESCU, V. *Dreptul mediului*. București, 2011.
17. ЕРОФЕЕВ, Б. *Экологическое право России*. Москва, 1998.
18. БОГОЛЮБОВ, С. *Экологическое право*. Москва, 1998.
19. <https://lege5.ro/gratuit/gmytsmbsgq4a/notiunile-de-mediu-inconjurator-si-resurse-naturale-elemente-de-drept> (accesat la 21.10.2021)